

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ НЕДОЛІКІВ ІСНУЮЧОЇ МЕТОДОЛОГІЇ В СФЕРІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Соболева Г.Г., Світлична Т.І., Гнатченко Є.Ю., Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Систему фінансової безпеки суб'єктів підприємництва можна сформувати, використовуючи поточні можливості економічної науки. Втім, практично кожна зі сфер знань вимагає удосконалення, причому саме в теоретичній області.

Одним з найбільш серйозних недоліків у здійсненні діагностики фінансової безпеки є відсутність достовірних методик прогнозування ймовірності настання криз та можливого банкрутства суб'єкта підприємництва. Дійсно, на сьогоднішній день існують цілий ряд методик прогнозування криз та банкрутства, але проблемою є те, що більшість з них розроблялася для західних підприємств, до того ж досить давно.

Українськими суб'єктами підприємництва прибуток дотепер використовується для мінімізації податкових платежів, тобто даний показник намагаються звести до нуля чи взагалі до негативної області.

Можемо відзначити, що, незважаючи на важливість проблеми, фінансові аналітики в Україні на сьогодні фактично не мають у розпорядженні інструментів прогнозування криз та банкрутства.

Таким чином, необхідні вітчизняні розробки, присвячені прогнозуванню настання криз та банкрутства підприємств. Головною проблемою, з якою, як нам здається, зіткнуться дослідники, буде база для аналізу, оскільки сам алгоритм розрахунку і побудови моделі цілком можна запозичити у західних дослідників. На наш погляд, методики прогнозування доцільно використовувати на суб'єктах підприємництва середнього і великого бізнесу, відповідно, і для бази аналізу потрібно використовувати результати їх діяльності.

Ще одним істотним недоліком знань у сфері фінансового аналізу є недосконалість методології в області коефіцієнтного аналізу фінансового стану підприємства, як відправної точки, свого роду базису для формування моделей, інтегральних оцінок тощо.

У досить мінливих економічних умовах України, нормативи коефіцієнтів повинні переглядатися (скажімо, раз у п'ять років), доки економіка й економічні умови не стабілізуються.

Отже, важливим завданням, на нашу думку, є уточнення нормативів за ключовими коефіцієнтами фінансового аналізу, а також розробка нормативів за окремими видами економічної діяльності сфери матеріального виробництва.

Характеризуючи якісні підходи, відзначимо, що важелі та методи забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва варто використовувати з поправками на кризове середовище суб'єкта та його критичні ризики. Однак на сьогоднішній день ідеї дворівневого кризового середовища ще недостатньо розвинені.

Важливим напрямом розвитку якісних методів діагностики як складової частини фінансової безпеки є теорія життєвого циклу суб'єктів підприємництва. Оскільки вплив на організацію тих самих факторів на різних стадіях її життєвого циклу є різним, дуже важливо знати, на якій з них підприємство перебуває в теперішній момент і до якої рухається.

Кожній з фаз циклу (криза або спад, депресія або стагнація, підйом або бум, зрілість та зародження) відповідають певні особливості стану фінансово-економічної системи суб'єкта підприємництва. Знаючи стадію життєвого циклу, аналітик вже має інформацію про цілий ряд типових критичних ризиків, з якими стикаються підприємства на даній фазі свого життєвого циклу.

Характерною рисою ринкової економіки є те, що кризові ситуації виникають на всіх стадіях життєвого циклу суб'єкта підприємництва. Якщо організація своєчасно не реагує на вимоги різних стадій життєвого циклу, то справа буде неухильно наближатися до спаду ділової активності, втрати фінансової рівноваги і стабільного стану, і як наслідок, банкрутства.

Таким чином, необхідно поглибити знання про цикли, їх причини і пошук ефективних методів та засобів для мінімізації їх негативних наслідків, розробити набори типових критичних ризиків, характерних для тієї чи іншої стадії життєвого циклу.

Недостатньо висвітленими є також питання контролю за реалізацією заходів щодо забезпечення фінансової безпеки. Відсутні чіткі критерії оцінки ефективності заходів. На думку багатьох фахівців, саме ця сфера знань є однією з найбільш проблемних у комплексі дій щодо забезпечення фінансової безпеки.

Мабуть, найбільш важливою складовою в діяльності суб'єктів підприємництва є трудові ресурси. Саме людський потенціал у кінцевому підсумку визначає успішність фірми. Особливу роль він відіграє при виникненні кризових ситуацій. Людський фактор є вирішальним у процесі формування системи фінансової безпеки. До речі, теоретична база ролі і місця людського фактора в системі фінансової безпеки розроблена недостатньо. І це при тому, що проблемі управління персоналом надається ключове значення в теорії і практиці закордонного менеджменту. Саме цей напрямок є фундаментом успіхів фірми у всіх інших аспектах управління.

Найбільш актуальними, на наш погляд, проблемами, що заважають формуванню та ефективній дії системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, на сьогоднішній день є відсутність сучасних та адаптованих до умов української економіки методів прогнозування настання кризових явищ на суб'єктах підприємництва, недосконалість системи нормативних значень коефіцієнтів, недостатньо досліджені питання циклічності розвитку суб'єктів підприємництва і залежності кризових явищ від них, нерозвиненість знань в області людського фактора як основи забезпечення фінансової безпеки. Їх вирішення дозволить сформувати ефективну систему фінансової безпеки підприємства та створить передумови для стабільного і безкризового існування суб'єктів господарювання.